

μένως. Αυτό υπήρξε μια μεγάλη επιτυχία: δημιουργήθηκε προηγούμενο για αυτοματοισμό σε όλα τα ελληνικά πλοία. Την ίδια δε εποχή, από το 1967 και μετά, αρχίζει ένα αληθινό boom της ναυτιλίας διεθνώς. Και εδώ, ερχόμαστε στο δεύτερο σημείο όπου αυτή η κατοχύρωση της παραγωγικότητας έπαιξε σημαντικό ρόλο: το 1970, όταν πλέον πήγαινα στις εργασίες του Greek Shipping Cooperation Committee του Λονδίνου, το όνομά μου είχε γίνει πια γνωστό, η επιτυχία του ναυπηγικού μας προγράμματος στην Ιαπωνία μου είχε αναγνωρισθεί».

Αλήθεια, ο εφοπλισμός αναγνωρίζει; Ή ζηλεύει;

«Αναγνωρίζει. Στη θάλασσα τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά απ' ό,τι στα στεριανά επαγγέλματα. Είσαι, βλέπεις, σε ελεύθερη αγορά. Δεν μπορεί να σε βοηθήσει το κράτος, you're on your own. Η αναγνώριση λοιπόν έρχεται. Ο φθόνος είναι σπάνιο πράγμα. Διαφορές απόψεων, άλλο ζήτημα! Όμως φθόνο δεν έχω συναντήσει στη ναυτιλία, ενώ έχω συναντήσει – φοβερό φθόνο – σε όλες τις δραστηριότητες της στεριάς. Στη συγκυρία λοιπόν του '70, ο Στρατής Ανδρεάδης που ήταν πρόεδρος των εφοπλιστών θέλησε να εκμεταλλευθεί το γεγονός ότι δεν υπήρχαν πλέον στην Ελλάδα ελεύθερα συνδικάτα, ώστε να μην υπάρξει αύξηση στις (τότε) πενιχρές αποδοχές των ναυτικών. Εκείνη την εποχή, εγώ θύμωσα. Για έναν πολύ απλό, υπαρξιακό λόγο. Έλεγα: “Η κατάσταση πάει πολύ καλά, αδιανόητα καλά για τη ναυτιλία. Δεν είναι λοιπόν δυνατόν, απλώς και μόνον επειδή ο Ανδρεάδης τα έχει καλά με τη Χούντα, να μην πάρουν τίποτε από την άνηθηση του κλάδου οι ναυτικοί”. Ο πατέρας μου – ο οποίος δεν χώνευε καθόλου τον Ανδρεάδη – μου έδωσε την εξουσιοδότηση να το συζητήσουμε και να τα βρούμε μαζί με τον Μαράτο, τι bonus θα έπρεπε να δοθεί στα πληρώματα με βάση την κατάσταση της αγοράς. Καθόμαστε κάτω με τον Τζώρτζη και βγάζουμε το συγκλονιστικό αποτέλεσμα ότι θάπρεπε να δοθεί ένα 25% bonus: ανήκουστα πράγματα! Ο πατέρας μου το εγκρίνει, για λόγους που θα εξηγήσω αμέσως. Μετά από λίγο, όμως, έρχεται ο Τζώρτζης (που ζούσε κυριολεκτικά πάνω στην αγορά εργασίας) και μου λέει: “Κώστα, δεν ξέρω αν θα σου αρέσει, αλλά αυτήν τη στιγμή αλλάζει η αγορά. Δεν βρίσκονται πλέον άνθρωποι”. Εκείνο λοιπόν που είχαμε υπολογίσει ως bonus πήγαινε να γίνει θέμα μισθού – δηλαδή ένταξης στη μισθολογική αμοιβή, απευθείας.

Παραγγέλνονταν τόσο πολλά πλοία (και η πληροφόρηση για τις παραγγελίες διαχέονταν – αμέσως) ώστε στέρρευε ο κόσμος. Τα νησιά δεν είχαν άλλους».

Τότε είχατε μόνον Έλληνες

«Αποκλειστικά Έλληνες. Ή, αν είχαμε κάποιον ξένο, όπως π.χ. από τη Συρία ή από το Saint Vincent θυμούνται, ήταν με μικρούς μισθούς. Κοιτάζω τα χαρτιά, τα συζητάμε – πάω μέσα στον πατέρα μου και του λέω: “Πατέρα, νομίζουμε ότι η κίνηση οφείλει να γίνει ως μισθολογική αύξηση”. Αυτό και κάναμε. Και, όπως φαντάζεστε, έγινε γης Μαδιάμ! Στον εφοπλισμό, επί 6 μήνες, δεν μου μίλησε κανείς. Ούτε του πατέρα μου. Να σας πω όμως το άλλο; Μέσα σε 6 μήνες, πλήρωναν όλοι τα ίδια!

Όμως όλη εκείνη η ιστορία είχε και ένα άλλο, πολύ σημαντικό αποτέλεσμα για τη ναυτιλία: ότι δεν χρειάστηκε να περιμένουν οι ναυτικοί το 1974 και την πτώση της Χούντας για να διεκδικήσουν και να λάβουν όσα τους άξιζαν, αλλά τα πήραν ήδη από μια εφοπλιστική επιχείρηση – ύστερα, δε, από την εφοπλιστική κοινότητα. Αποτέλεσμα: δεν είχε και πολλά να πει το ΚΚΕ μετά το 1974. Δεν είχε να χτίσει πάνω σε ένα μοτίβο: “Δείτε τι έκαναν οι εφοπλιστές όταν είχαν την ευκαιρία...”. Η απάντηση έβγαινε από μόνη της: “Μπορεί, μερικοί. Αλλά άλλοι μας τα δώσανε από μόνοι τους!” Γι' αυτό και το ΚΚΕ δεν μπόρεσε ποτέ να καταλάβει τη ναυτιλία ως σύνολο».

Ο Κώστας Καρράς, στα χρόνια της Χούντας, βρέθηκε στο Λονδίνο πολέμιος των συνταγματάρχων. Όταν, μετά τη Μεταπολίτευση βρέθηκε στην Ελλάδα, ήταν περίπου αυτονόητο να αξιοποιηθούν οι απόψεις του από την κυβέρνηση Καραμανλή – ενώ ο Καρράς μετείχε στη δομή της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών.

«Λειτουργήσα εκεί επί 9 χρόνια, προσπαθώντας να ξαναφτιάξουμε τις σχέσεις – πράγμα το οποίο και καταφέραμε. Ήταν εννέα χρόνια, μέχρι το '84 – και επί ΠΑΣΟΚ, τότε ήταν που γνώρισα τον Ανδρέα Παπανδρέου καλά. Αρχικά ως μέλος της Αντιπολίτευσης, μετά ως αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Προηγήθηκε ο Μαύρος με τον οποίο είχα από παλιά ιδιαίτερα καλές σχέσεις, για λόγους ευνόητους. Προσπαθούσε τότε ο Ανδρεάδης να δει τους διάφορους υπουργούς, ιδίως τον Γιάνκο Πεσμαζόγλου, που ήταν στο σχήμα Εθνικής Ενότητας υπουργός Οικονομικών, και του είπα να μην τον δεχθεί κανένας. Να δοθεί, δηλαδή, το μήνυμα στον εφοπλισμό ότι ο Ανδρεάδης ήταν blacklisted. Αυτό έπαιξε μεγάλο ρόλο στο να ισχυροποιηθεί η αντί-

δραση κατά του Ανδρεάδη, όμως ακόμη ισχυρότερο ρόλο έπαιξε ο Λάσκαρης – υπουργός Εργασίας τότε. Μου τον γνώρισε ο Τάκης Λαμπρίας, ο οποίος σημειώτερον τους πρώτους μήνες, όταν ήταν κάποιες δύσκολες νύχτες με άμεσο κίνδυνο πραξικοπήματος, ήρθε στο διαμέρισμά μας στη Στησιόχρου και ξάπλωσε στον καναπέ μας – ο Καραμανλής πήγε αντίστοιχα στο κότερο του Γουλανδρή, μήπως και χρειαστεί να φύγει. Εν παρενθέσει, τότε μου ζήτησε ο Καραμανλής να πολιτευθώ και είπα “όχι”. Μου λέει λοιπόν τότε ο Λαμπρίας ότι οι δικοί μας, οι εφοπλιστές, ζητούν να παραμείνει πρόεδρος της ΠΝΟ ο άνθρωπος της Χούντας. Του λέω: “Τάκη, αυτό δεν στέκεται με τίποτα! Αυτός πρέπει να φύγει: και καλός να ήταν, οφείλει να φύγει γιατί τον έχει βάλει η Χούντα. Δεν έχει καμιά ελπίδα ο συνδικαλισμός με τέτοια ηγεσία. Πρέπει να βρεθεί κάποιος που να είχε εκλεγεί στο σωματείο του πριν από το '67”. Υπήρχε ένας, ο Μανώλης Σαΐτης, στους ασυρματιστές, ένα σωματείο απ' όσα συναπαρτίζουν την ΠΝΟ. “Αλλιώς, το χάσαμε το παιχνίδι. Θα κυριαρχήσει το ΚΚΕ και δεν συμμαζεύεται”. Με έφερε τότε στον Λάσκαρη ο Λαμπρίας: έβγαιναν τότε από τον υπουργό ένα τσουρμό εφοπλιστών, ο Χανδρής, ο Νταϊφράς και άλλοι.

Θυμούνται τη σκηνή: εκείνοι έβγαιναν ενώ εγώ έμπαينا, γέλασε ο Λάσκαρης, και μου λέει: “Οι συνάδελφοί σου λένε να μείνει αυτός που βρήκαμε” – νομίζω ο Κατσαρός ήταν – “γενικός γραμματέας στην ΠΝΟ. Εκείνοι, όμως, ήταν εναντίον μας, εσύ ήσουν μαζί μας. Θα γίνει λοιπόν αυτό που λες εσύ”. Έτσι και έγινε. Ήταν η μόνη φορά στη ζωή μου που βρέθηκα να έχω τέτοια επιρροή, σε μια πολιτική/κυβερνητική απόφαση».

Και η αποκατάσταση της επαφής του εφοπλισμού με τη Μεταπολίτευση πώς προχώρησε;

«Έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο τα γεύματα εργασίας, που ήταν δική μου πρόταση και όπου η Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών έβλεπε κάθε μήνα ένα πολιτικό κόμμα – και το ΚΚΕ, όσους δέχονταν να έρχονται – και τους μιλούσαμε για τα προβλήματα της ναυτιλίας. Μέχρις ότου ο Μητσοτάκης, και του το οφείλουμε αυτό, όταν ήταν υπουργός Οικονομικών (το '78 θα πρέπει να ήταν), είπε: “Εντάξει, εγώ θα παραστώ σε δημόσιο γεγονός της ναυτιλίας, να δείξω ότι είμαστε μαζί, ότι η ναυτιλία είναι σημαντικό τμήμα της ελληνικής οικονομίας”».

Η αφήγηση προέρχεται από τις Προφορικές Μαρτυρίες του Αρχαίου Βοβολίνη.